

УДК 811.111:378.147

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.20.2.8>

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ПИСЕМНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ЗМІШАНОМУ ФОРМАТІ НАВЧАННЯ

PECULIARITIES OF STUDYING WRITTEN COMMUNICATION OF A FOREIGN LANGUAGE IN BLENDED LEARNING

Назимко О.В.,

orcid.org/0000-0001-6914-1539

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов

Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова

Лук'янова Г.В.,

orcid.org/0000-0001-9862-5989

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов

Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова

Статтю присвячено проблемам упровадження новітніх методів викладання іноземних мов студентам у закладах вищої освіти, зокрема технології змішаного навчання. Проаналізовано ефективність і доцільність використання інноваційних підходів у процесі вивчення іноземної мови для підвищення мовленнєвої компетентності. Дослідження спрямовано на з'ясування переваг і недоліків електронного навчання та визначення впливу змішаного навчання на навички писемного мовлення студентів у процесі вивчення іноземних мов. Схарактеризовано шляхи використання інформаційних технологій у системі вищої освіти. Визначено характеристики сучасних мультимедійних технологій у процесі вивчення іноземної мови, а саме: електронного навчання, онлайн навчання, змішаного навчання. Акцентовано увагу на необхідності використання мультимедійних освітніх технологій і доведено ефективність застосування режиму змішаного навчання як інструменту вивчення іноземної мови. Установлено доцільність упровадження цифрових технологій з метою розвитку навичок письма, складання текстових документів (есе-наративу, есе-опису, оглядів) іноземною мовою. Результати дослідження свідчать, що використання цифрових технологій у навчальному процесі сприяє готовності викладача використовувати мультимедіа на уроках, розумінню всіма учасниками навчального процесу переваг використання аудіовізуальних матеріалів, підвищенню ефективності опанування навичками писемного мовлення. Підвищення рівня методичної майстерності й обізнаності, здобутої на особистому досвіді, спонукає до вдосконалення процесу навчання, усвідомлення необхідності використання цілком поширеного арсеналу сучасних методів і форм навчання іноземної мови. Використання формату змішаного навчання уможливорює розширення методичної варіативності, сприяє індивідуалізованому навчанню студентів і їхній особистісно-зорієнтованій діяльності, дає змогу адаптувати освітній процес до індивідуальних особливостей студентів і викликів сучасних умов.

Ключові слова: вивчення іноземної мови, змішане навчання, онлайн навчання, мультимедіа, навички писемного мовлення, есе, наратив, опис.

The article is devoted to the problems of implementing the newest up-to-date methods of teaching foreign languages to students in higher education institutions, the blended learning technology in particular. The efficiency and feasibility of using innovative approaches in the process of learning a foreign language to increase speech competence are analyzed. The research is aimed at examining the advantages and disadvantages of e-learning and determining the impact of blended learning on students' writing skills in the process of learning foreign languages. The ways of using information technologies in the system of higher education are characterized. The characteristics of modern multimedia technologies in the process of foreign language learning and specifically e-learning, online learning, blended learning are determined. Emphasis is placed on the necessity to use multimedia educational technologies,

the effectiveness of blended learning as a tool for foreign language learning is proven. The relevance of implementing digital technologies with the purpose of developing writing skills, making text documents (essay-narrative, essay-description, reviews) by means of foreign language is established. The results of the research show that implementing digital technologies in the educational process contributes to teacher's willingness to use multimedia during lessons, encourages understanding the benefits of using audio-visual materials by all participants of educational process, leads to improving the efficiency of writing skills. Increasing the level of methodological skills and awareness gained from personal experience encourages the improvement of learning process, helps to understand the importance of using a widespread arsenal of modern methods and forms of foreign language learning. The use of blended learning format contributes to the expansion of methodological variability, promotes individualized students' learning and their personality-oriented activities, allows to adapt the educational process to the individual characteristics of students and the challenges of modern environment.

Key words: foreign language learning, blended learning, online learning, multimedia, writing skills, essay, narrative, description.

Постановка проблеми. Досягнення та інновації в технологіях, а також виникнення пандемічних умов спонукали викладачів іноземних мов використовувати метод навчання за допомогою цифрових технологій для підвищення іншомовної компетентності своїх студентів. Стаття спрямована на з'ясування переваг і недоліків електронного навчання та визначення впливу змішаного навчання на формування навичок писемного мовлення студентів у процесі вивчення іноземних мов. Через розвиток технологій електронне навчання стало поширеним способом навчання, яке викладачі використовують для впровадження інтегрованого навчального процесу студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін електронне навчання з'явився в 1980-х роках, коли також з'явилися такі формати, як онлайн і дистанційне навчання. Огляд досліджень [5, с. 5–7; 4, с. 150–165; 8, с. 75–77; 9, с. 75–79] викреслив дослідницькі ініціативи, що пропонують чітке визначення трьох термінів: електронне навчання, онлайн-навчання та змішане навчання. Дистанційне навчання, онлайн навчання – це доступ до освіти для тих, хто не може бути фізично присутнім у класі. Цей спосіб навчання передає 100% змісту студенту через Інтернет. Електронне навчання розуміється як

термін більш широкого охоплення, ніж дистанційне або онлайн навчання. Moore, Dickson-Deane, Galyen [5, с. 129–135] вважали зміст, переданий через компакт-диск, аудіокасету, відеокасету, супутникове мовлення, інтерактивне телебачення, формою змішаного навчання. Виникла суперечка про те, що змішане навчання здійснюється не тільки в Інтернеті, а й за допомогою мультимедіа. Часто виявляється, що ці три терміни використовуються як взаємозамінні в різних дослідженнях.

Щоб уникнути плутанини, Allen, Seaman [3, с. 7–8] представили таблицю (таблиця 1), щоб проілюструвати типові класифікації та описи онлайн-курсів.

В онлайн-курсах щонайменше 80% умісту курсу викладається в Інтернеті. Очне навчання включає курси, на яких від 0 до 29% контенту передається онлайн; ця категорія включає як традиційні, так і веб-курси. Наступна альтернатива – змішана (іноді яку називають гібридною) інструкція, має від 30 до 80% умісту курсу, що передається онлайн. Хоча існує значне різноманіття методів проведення курсів, які використовуються окремими викладачами, наведена вище таблиця представлена для ілюстрації використовуваних прототипових класифікацій курсів [3, с. 7–8].

Таблиця 1

Класифікація курсів навчання

Змістова частка, що надається онлайн	Тип курсу	Характеристика курсу
0%	Традиційний	Курс, який не використовує онлайн технології, матеріал викладається в письмовій або усній формі.
1–29%	Курс, що використовує веб-технології	Курс, який використовує веб-технології для полегшення того, що, по суті, є очним курсом. Може використовувати систему керування курсом або веб-сторінки для розміщення програми та завдань.
30–79%	Змішаний	Курс, який поєднує онлайн та особисте викладення. Значна частина матеріалу передається в Інтернеті, зазвичай використовуються онлайн-обговорення, має меншу кількість аудиторних зустрічей.
80+%	Онлайн	Курс, де більшість або весь контент передається онлайн, як правило, аудиторних зустрічей немає.

На основі опитування Moore, Dickson-Deane, Galyen [5, с. 129–135] дійшли висновку, що дистанційне навчання, онлайн-навчання й електронне навчання визначаються різними способами в різних дослідженнях. Проте зрозуміло, що існує певна різниця, яка викреслюється в режимі навчання або інструменті, який використовується стосовно трьох термінів. Крім того, вони додали, що може бути важко дати унікальне визначення цих трьох термінів, оскільки жодне навчальне середовище навіть за традиційного очного навчання в класі не є абсолютно однаковим. Прихильники вважають, що основна перевага електронного навчання вирішує індивідуальні проблеми студентів, коли мова йде про навчання. Зокрема, електронне навчання усуває фізичні, емоційні та психосоціальні бар'єри для навчання. Студенти, які відчувають себе ізольованими в класі, тому що їм незручно спілкуватися віч-на-віч, найбільше отримують користь від електронного навчання. Є також слухачі, які відчувають занепокоєння, коли їм потрібно брати активну участь у класі. Така тривога може викликати психологічний та емоційний стрес в учнів, що може призвести до низької успішності. Уважається, що такий рівень тривожності не такий високий у контексті електронного навчання. Електронне навчання дає змогу студентам брати активнішу участь в онлайн обговореннях і заходах. Процес електронного навчання також пропонує індивідуальне навчання, яке спрямоване на залучення всіх студентів незалежно від стилю навчання. Основна мета – навчити слухачів стати більш відповідальними за власне навчання. Уважається також, що це підвищує мотивацію студентів, покращує відвідуваність, включаючи результати навчання [6, с. 199–215].

Постановка завдання. Змішане навчання – це освітня практика, яку можна визначити й упродовжити багатьма способами, якщо її підхід ставить студентів у центр їхнього власного навчання. Змішане навчання збільшує співпрацю між студентом і викладачем, між здобувачами, тим самим підвищуючи залучення студентів до навчання. Уважається, що це основна перевага змішаного навчання, яка може вплинути на реальну успішність учнів.

Особливу увагу необхідно спрямувати на оцінку впливу цих технологічних досягнень на вивчення й викладання іноземної мови. Дослідники та викладачі мов продовжують досліджувати способи визначити, чи мають такі інновації значущий вплив на вивчення й викладання мови [2, с. 253–255; 7, с. 42–46]. Нині стрімко

поширюються новітні технології у вивченні іноземних мов. Так, автори [1, с. 181–184] розглядають використання платформи Moodle як засіб навчання й інструмент для вирішення професійних завдань у процесі навчання іноземної мови в тому числі для студентів-іноземців з англійською мовою навчання. Цифрові засоби навчання завдяки підвищенню результативності аудиторної та самостійної роботи надають нові можливості для формування комунікативних навичок, забезпечують засвоєння навчального матеріалу та практичне його використання в процесі професійного спілкування.

Дослідження мало на меті з'ясувати, у чому схожість і відмінність традиційного способу навчання та змішаного способу навчання на уроках писемного мовлення англійської мови. Робота покликана дослідити уявлення студентів щодо використання змішаного режиму навчання на уроці письмового викладу з погляду розвитку їхніх навичок писемного мовлення. Необхідно визначити, що показують фактичні результати писемного мовлення студента після використання інструкцій, форматів, візуальних засобів змішаного навчання на уроках письма. Крім цього, необхідно з'ясувати переваги та недоліки застосування змішаного формату навчання на уроках писемного мовлення англійською мовою, зокрема написання есе-нарративу й есе-опису.

Таким чином, дослідження зосереджено на визначенні впливу змішаного навчання на писемне мовлення студентів у процесі вивчення англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Подібно до більшості досліджень змішаного навчання, дослідження мало встановити, чи існує прямий зв'язок між змішаним навчанням і результатами навчання студентів.

Цільовими учасниками були 4 групи студентів – майбутніх перекладачів, по 2 групи 3 та 4 курсів. Кожна група складалася з 10 студентів. Студенти були занурені в змішане навчання протягом двох академічних років. Кінцевою метою було створити письмові роботи (нарратив, опис). Навчальна програма дотримувалася процесно-орієнтованого підходу до написання викладу. Отже, завдання та результати також мали спіральний прогрес. Хоча їхня оцінка наприкінці також відображала й інші аспекти спілкування, зокрема більшість компонентів оцінки були засновані на письмових результатах студентів. Таким чином, необхідно було поглянути на результати відібраних респондентів, щоб визначити, чи збігаються уявлення учнів про вплив змішаного навчання на

їхні навички письма-викладення з їхніми реальними оцінками на уроці англійської мови.

Яке уявлення учнів про вплив комбінованого навчання на їхній розвиток навички письма після використання інструкцій змішаного навчання на уроці писемного мовлення? Результати опитування, проведеного на першій стадії експерименту, показали, що 15,71% студентів мали негативне сприйняття впливу комбінованої інструкції щодо розвитку їхніх навичок письма, тоді як 20% студентів не впевнені, 28,57% респондентів указали, що не впевнені, чи вони створили кращі письмові результати, якщо вони були зроблені онлайн, тоді як 35,72% студентів були задоволені змішаним форматом навчання стосовно писемного мовлення, адже в їхньому розпорядженні були всі необхідні ресурси для написання творчих завдань і відпрацювання найбільш вдалих мовленнєвих кліше та висловлювань.

Що стосується негативного або невизначеного сприйняття студентами впливу комбінованого навчання на їхні навички письма, то це може бути викликано багатьма факторами. Зокрема, вони скаржилися на проблеми з навігацією та труднощі використання сенсорного екрану як клавіатури. І викладачі, і студенти, по суті, воліли використовувати ноутбуки чи настільні комп'ютери під час написання завдань. З'єднання Wi-Fi також хвилювало студентів і викладачів, що негативно вплинуло на мотивацію студентів та інтерес до онлайн навчання. Викладачі і студенти англійської мови все ще перебувають на перехідній стадії, коли вони включають або інтегрують онлайн навчання й навчання в класі. Нарешті, був очевидним розрив між розумінням викладача та студентів щодо ролі й функцій комп'ютера в навчанні. Викладачі спробували довести, що комп'ютер не просто замінює друковані підручники, це інструмент, який допоможе залучити студентів до онлайн навчання. Незважаючи на це, студенти визнали важливість інтеграції онлайн та аудиторної діяльності, зокрема, на уроках писемного мовлення. Вони також визнали, що поєднання онлайн та очної

діяльності в класі допоможе покращити їхню комунікативну компетенцію англійської мови загалом, це не обмежується розвитком або удосконаленням їхніх навичок письма.

У рамках процесу всі студенти спочатку виконували тестову роботу. Метою тесту було визначення рівня володіння англійською мовою комунікативною компетенцією кожного студента (включаючи їхній рівень навичок писемного мовлення). Тестова робота включала виконання двох письмових робіт: есе-нарративу й есе-опису. Кожна робота виконувалася на окремому занятті.

У цьому конкретному початковому тесті найнижчим рівнем володіння англійською мовою є задовільний (D), а найвищим рівнем володіння англійською мовою є відмінний (A). Результати початкового тесту наведено в таблиці 2.

Під час 2 етапу експерименту навчання проходило в змішаному режимі, у роботу було впроваджено презентації онлайн, відеоматеріали з поясненням правил написання основних видів письмових робіт, з аналізом варіантів мовленнєвих кліше та стилів. Також були наведені цифрові формати з можливістю вибору форми, зручної для сприйняття студентами. Оскільки викладачі змогли продумано інтегрувати цікаве онлайн письмове завдання на уроці, заняття в Інтернеті доповнювали письмові дії в класі. Студентам було запропоновано шаблони письмових робіт, які досконало відображали змістову структуру нарративу й опису, при чому в студентів була змога підібрати формат (таблиця, схема, план), найбільш підходящий до сприйняття кожного.

Оцінювання проводилося за такими критеріями:

- дотримання основної структури роботи й логіки викладу;
- розкриття головної теми;
- різноманітність та адекватність уживаної лексики;
- складність і правильність граматичних конструкцій;
- креативність, оригінальність ідеї.

Дані результатів наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Показники рівня успішності студентів у написанні есе-нарративу й есе-опису англійською мовою (початковий та експериментальний зрізи)

Рівень знань	Початковий зріз		Експериментальний зріз	
	Наратив, %	Опис, %	Наратив, %	Опис, %
A	5	4	8	11
B	26	27	30	35
C	64	62	60	52
D	5	7	2	2

Порівнюючи результати на початку та наприкінці експерименту, можна зробити висновок, що рівень успішності підвищився в середньому на 5%. Кількість студентів, які отримали середній і задовільний бал зменшилася, за рахунок чого більше студентів отримали високий і найвищий бали.

Висновки. Дослідження показують, що впровадження змішаного режиму в процес навчання англійської мови є успішним. Застосування комбінованих форм викладення матеріалу в опануванні навичок писемного мовлення загалом позитивно впливає на успішність вивчення англійської мови: вона зросла в середньому на 5%. Крім того, покращилося сприйняття слухачами використання мультимедійних засобів для вивчення граматичних конструкцій, характерних для нарративу й опису. Майже 70% виявили бажання продовжувати таку практику постійно.

Під час опитування викладачів виявлено, що після участі в експерименті більшість із них ува-

жає за доцільне введення систематизованого змішаного режиму в процес вивчення писемного мовлення англійською мовою. Загалом сучасна освіта потребує впровадження нових методів вивчення іноземних мов. Метою цього дослідження було з'ясувати, наскільки охоче учасники навчального процесу використовували режим змішаного навчання як навчальний інструмент, оскільки нині організація такого способу навчання стала нагальною. Таким чином, без сумніву, навчальні інструкції повинні поєднуватися з режимом очного навчання та передовими цифровими технологіями, а це є ні що інше, як змішане навчання. Сприяння впровадженню цифрових технологій є складним завданням, оскільки не лише студенти, а й викладачі мають побачити переваги таких інновацій і змінити особисті стратегії навчання. Онлайн і змішане навчання може значно покращити успішність студентів і, можливо, підвищити якість часу, витраченого на навчання, зокрема набуття мовної компетенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лук'янова Г.В., Нікіфорова С.М. Розвиток комунікативної компетенції студентів-іноземців архітектурно-будівельного напрямку підготовки за допомогою інноваційних технологій навчання. *Науковий вісник міжнародного Гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Випуск 43. Том 4. 193 с. С. 181–184. http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v43/part_4/45.pdf (дата звернення: 10.12.2021).
2. Назимко О.В., Ушакова С.В. Формування граматичних навичок мовлення у студентів в онлайн навчанні. *Інновації та традиції у мовній підготовці іноземних студентів* : тези доповідей Міжнар. наук.-практ. семінару, 6 грудня 2019 р. Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2019. С. 253–255.
3. Allen E., Seaman, J. Changing Course: Ten Years of Tracking Online Education in the United States. 2013. P. 42. URL: <https://www.bayviewanalytics.com/reports/changingcourse.pdf> (Last accessed: 10.12.2021).
4. Gruba P., Hinkelman D. Blending technologies in second language classrooms. Basingstoke, UK : Palgrave Macmillan, 2012. P. 181.
5. Moore J., Dickson-Deane C., Galyen K. E-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same? *The Internet and Higher Education*. 2011. Vol. 14. № 2. P. 129–135. URL: https://www.researchgate.net/publication/233751524_Designing_for_E-learn_Online_and_Distance_Learning_Environments_Are_They_the_Same (Last accessed: 10.12.2021).
6. Ni A. Comparing the effectiveness of classroom and online learning: Teaching research methods. *Journal of Public Affairs Messenger*. 2013. Vol. 9. № 2. P. 199–215. URL: http://www.naspaa.org/jpaemessenger/Article/VOL19-2/03_Ni.pdf (Last accessed: 10.12.2021).
7. Nazymko O. Blended learning: case study on English training course for architect students. *Science and Global Studies: Abstracts of scientific papers of VI International Scientific Conference*. Prague, Czech Republic, February 28, 2021 Financial And Economic Scientific Union. P. 42–46.
8. Sharpe R., Benfield G., Roberts G. The undergraduate experience of blended e-learning: A review of UK literature and practice, The Higher Educational Academy. 2006. P. 103.
9. Can e-learning replace the classroom learning? / D. Zhang, J. Zhao, L. Zhou, J. Funamaker. *Communication of the ACM*. 2004. Vol. 47. № 5. P. 75–79.